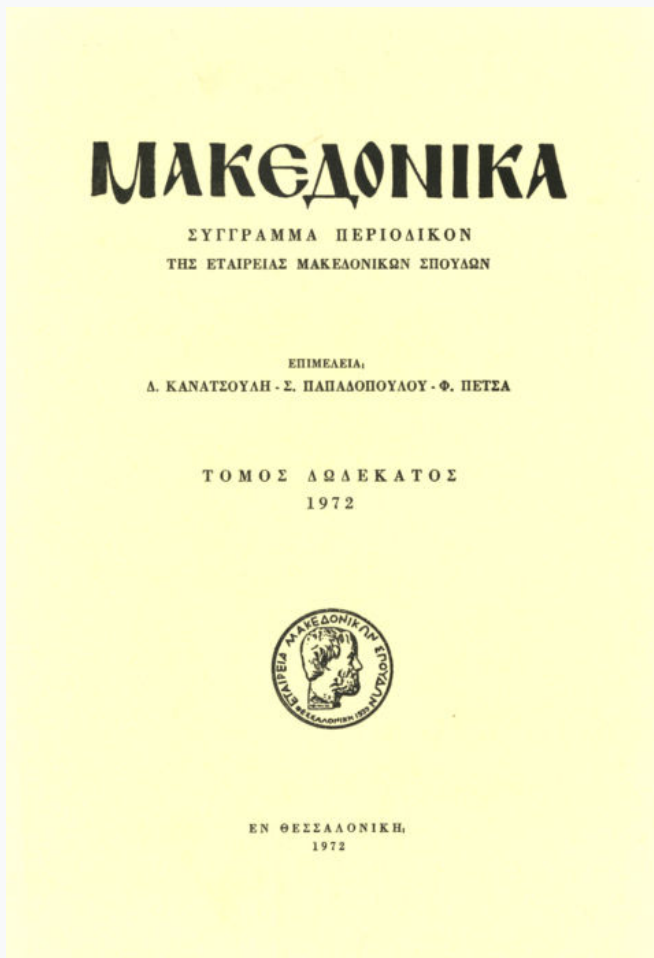

Μακεδονικά

Τόμ. 12 (1972)

Αφιερύεται εις την μνήμην Γεωργίου Θεμελή, Χαραλάμπους Λέκα

Δύο ανέκδοτα τουρκικά έγγραφα προερχόμενα εκ των Μονών του Αγίου Όρους, Λαύρας και Βατοπεδίου

Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.1010](https://doi.org/10.12681/makedonika.1010)

Copyright © 2015, Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης Ι. Κ. (1972). Δύο ανέκδοτα τουρκικά έγγραφα προερχόμενα εκ των Μονών του Αγίου Όρους, Λαύρας και Βατοπεδίου. *Μακεδονικά*, 12, 283–295. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1010>

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΕΚ ΤΩΝ ΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
ΛΑΥΡΑΣ ΚΑΙ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

Κατωτέρω δημοσιεύω ἐν μεταφράσει δύο ἀνέκδοτα τουρκικά ἔγγραφα προερχόμενα ἐκ τῶν μονῶν Μεγίστης Λαύρας καὶ Βατοπεδίου, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν κατὰ τὸ διάστημα τῆς τουρκοκρατίας τῶν ἀρχαιότερων καὶ σπουδαιότερων βυζαντινῶν αὐτῶν μονῶν.

Ἄμφότερα τὰ ἔγγραφα ταῦτα τυγχάνουν δακτυλογραφημένα ἀντίγραφα ἐκ μεταφράσεων τῶν πρωτοτύπων τουρκικῶν κειμένων, αἵτινες εἶναι καταχωρημένοι εἰς τοὺς κώδικας τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους, προφανῶς δι' ὑπηρεσιακὴν χρῆσιν τῶν μονῶν, ὡς γράφει ὁ Ἀλέξανδρος Λαυριώτης, μοναχός, εἰς ἔγχειρισθὲν εἰς τὸν ἐκδίδοντα ἰδιόγραφον σημείωμα.

Τὸ πρῶτον ἔγγραφον τυγχάνει ἐπίσημος κυβερνητικὴ πρᾶξις μορφῆς κτηματολογίου ἀφιερωμάτων¹, προέρχεται ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς Λαύρας καὶ ἐκ τοῦ ἑρμαρίου τῆς Συκιάς, ὡς ἀναγράφεται ἐν ἐπικεφαλίδι τούτου, καὶ ἐξεδόθη παρὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς Ρούμελης² κατὰ τὸ σεληνιακὸν ἔτος Ἐγείρας 976 (καθ' ἡμᾶς 1569), ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν τοῦ νομοθέτου³ (εἰκ.1), περιλαμβάνει δὲ λεπτομερῶς πλεῖστα ὄσα κτήματα εὑρισκόμενα ἐπὶ τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀνήκοντα εἰς τὰς διαφόρους μονὰς αὐτοῦ, καθὼς καὶ διάφορα ἀγιορειτικὰ μετόχια εὑρισκόμενα εἰς πλησιχώρους περιοχάς, Ὁρμύλιαν, Μαντεμοχώρια, Θεσσαλονίκην καὶ περιοχὴν Σερρῶν, Δράμας, νῆσον Λῆμνον κ.λ., τὰ ὁποῖα ἐκηρύχθησαν ἀφιερώματα, ὑποκείμενα ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ δια χεῖρισιν ἐπιτρόπων ὀριζομένων παρὰ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους διὰ πράξεων συντασσομένων ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων τουρκικῶν ἀρχῶν παρουσία ἀξιωσεβάστων μαρτύρων.

1. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, βακοῦφ ναμές, κυρίως σημαίνει κτηματολόγιον. Ἐνικὸς ἐβκάφιον ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ enkaḫ πληθυντικός τοῦ vakif. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν σημαίνει κυρίως κεντρικὴ διοίκησις βακουφικῶν κτημάτων.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Ρούμελη βαλεση, ποῦ σημαίνει κατὰ λέξιν νομάρχης τῆς Ρούμελης, δηλαδὴ τῆς χώρας τῶν Ρωμηῶν (Ροῦμ ἰλι). Ἡ ἑδαφικὴ καὶ διοικητικὴ ἔκτασις αὐτῆς ἐτροποποιεῖτο κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς μελέτης τῆς διοικητικῆς ἱστορίας τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Τὸ θέμα μπεηλέρμπεης τῆς Ρούμελης ἢ τῆς Ἀνατολῆς δὲν πρόκειται νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἐδῶ.

3. Τουρκιστι Κανονού. Ἐν τούτοις τόσον ξένοι ἱστορικοὶ συγγραφεῖς ὅσον καὶ Ἑλληνες τὸν ἀποκαλοῦν μεγαλοπρεπῆ.

Εικ. 1. Ὁ σουλτάνος Σουλεϊμάν Β'

(M. - M. Alexandrescu - Dersca, Nicolae Iorga, a Romanian historian of the Ottoman Empire, Bucarest 1972)

Εἰκ. 2. Ὁ σουλτάνος Μεχμέτ Β΄

(M.-M. Alexandrescu - Dersca, Nicolae Iorga, a Romanian historian of the Ottoman Empire, Bucarest 1972)

Τὸ δεύτερον ἔγγραφο ἀφορᾷ ἐπίσης εἰς φερμάνιον τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς κατῆδες¹ Θεσσαλονίκης, Σιδηροκάστρου², Σερρών, Δράμας, Βεροίας καὶ Πραβίου³, περιλαμβάνει δὲ κτήματα εὐρισκόμενα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀλλαγῆς τῆς Μακεδονίας, τὰ ὁποῖα διετέλουν ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς εἰσέτι ἐποχῆς ὑπὸ τὴν κυριότητα, νομὴν καὶ διακατοχὴν αὐτοῦ ἢ ἡγοράσθησαν ἀργότερον ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν παρὰ τοῦ τουρκικοῦ Δημοσίου ἢ παρεχωρήθησαν ὑπὸ τοῦ Μεχμέτ Β' (εἰκ. 2) καὶ τῶν διαδόχων του. Τὸ φερμάνιον δίδει ἐντολὰς περὶ τοῦ τρόπου διαχειρίσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ἀπαγορεύει τὴν ἀνάμειξιν τῶν κατὰ τόπους τουρκικῶν ἀστυνομικῶν καὶ φορολογικῶν ὑπαλλήλων, διότι τὰ κτήματα ταῦτα, καθὼς καὶ τὰ ποιμνία καὶ ἄλλα κινητὰ πράγματα καὶ περιουσιακὰ στοιχεῖα τῶν ἀποβιούντων, διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν μονῶν κατὰ τὰς «ἐκपालαὶ διαταγὰς τῶν θανόντων παλαιῶν σουλτάνων» κ.λ.

Τὰ δύο ταῦτα γραπτὰ τουρκικὰ μνημεῖα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας, ὡς καὶ μεταφράσεις δώδεκα ἐτέρων φερμανίων γενικωτέρας φύσεως, περιέχοντα πληθώραν πληροφοριῶν τῶν ἐτῶν 1808-1856, ἀγνώστου μεταφραστοῦ, ἀντιγραφέντα ἐξ ἀγιορειτικῶν κωδικῶν, ὡς γράφω ἄνωτέρω, μετὰ ἐτέρων πέντε φερμανίων ἀντιγράφων ἐκ μεταφράσεων πολυσελίδων, γενομένων παρὰ τοῦ καλοῦ τουρκομαθοῦς Ἰωάννου Παναγιωτίδου⁴ ὑπογεγραμμένων παρὰ τοῦ ἰδίου, ἀφοροῦν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ πολλὰ ἀγιορειτικά μετόχια τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὴν χερσόνησον Κασσάνδραν, περιέχουν δὲ καὶ αὐτὰ ἀρθοῖαν παντοειδῶν πληροφοριῶν. Ταῦτα ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσίν μου πρὸ ἑπταετίας παρὰ τοῦ φιλιστόρου μοναχοῦ Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου-Λαζαρίδη, διατελέσαντος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐπρόκειτο ἐν συνεργασίᾳ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκδώσωμεν ὄλην αὐτὴν τὴν συλλογὴν τῶν ἀνεκδότων αὐτῶν ἐγγράφων τῆς τουρκοκρατίας, ἀλλ' ἀτυχταὶ καὶ ἀπρόβλεπτα γεγονότα ἐπληξαν τὸν φιλιστόρα καὶ πολυμαθῆ αὐτὸν γέροντα καὶ τοῦτο ἐματαιώθη ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον. Ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου δὲν κατάρθωσα νὰ λάβω φωτοτυπίας τῶν δημοσιευμένων αὐτῶν τουρκικῶν ἐγγράφων, ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἐπιτύχω τοῦτο ἀργότερον δι' αὐτοπροσώπου μεταβάσεως εἰς τὸ Ἁγιώνυμον Ὁρος, ἔνθα ὡς ἐπληροφόρηθην παρὰ φίλου ἐπιστήμονος, εἰδικοῦ ἐν προκειμένῳ, εὐρίσκονται ταῦτα.

1. Καντῆς, Τούρκος ἱεροδίκης, εἶδος τοπικοῦ δικαστοῦ δικάζοντος κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Σεριάτ=Ἱεροῦ Νόμου.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Σέντρε Καπουσοῦ.

3. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Πραβίστα.

4. «Μακεδονικά», τ. 6 (1964-65) σ. 256-265, ἔνθα πραγματεία τοῦ γράφοντος περὶ διακανονισμοῦ φορολογικῶν θεμάτων καὶ ἄλλων τινῶν παρεμφερῶν ζητημάτων τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Πρέπει νὰ προσθέσω ἐδῶ, ὅτι τόσον εἰς τὰς μεταφράσεις τοῦ βακουφ ναμέ, ὅσον καὶ εἰς τοῦ φερμανίου, ἐπέφερον μεταβολὰς τινὰς φραστικὰς, οὐδόλως ἀλλοιούσας τὸ τουρκικὸν κείμενον ἐννοιολογικῶς καὶ τοῦτο ἔπραξα ἵνα καταστοῦν ταῦτα εὐληπτα εἰς τὸν μὴ τουρκομαθῆ ἀναγνώστην. Ὅπου δὲ ὑπάρχει ἀνάγκη ἀποδόσεως ὄρων νομικῶν, διοικητικῶν, φορολογικῶν, προνομακῶν ὀρισμῶν καὶ ἄλλων παρεμφερῶν, ἀναγράφω ταῦτα εἰς τὰς ὑποσημειώσεις, ὥστε οἱ κατέχοντες τὴν παλαιὰν ἀραβoturκικὴν γραφὴν νὰ ἔχουν τοῦτο ὑπ' ὄψιν.

Διὰ τὰ τουρκικὰ ἐν γένει ἔγγραφα τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος ἢ ἔχοντα ὅπωςδῆποτε σχέσιν μὲ αὐτό, ἐδημοσιεύθησαν ἄρκεταί ἐργασίαι, ἄλλαι δὲ εὑρίσκονται ὑπὸ ἔκδοσιν. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως ἐν Θεσσαλονίκῃ τοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν, καταβάλλεται συστηματικῆ προσπάθεια συγκεντρώσεως, μελέτης, φωτοτυπήσεως ἢ ἀντιγραφῆς ἀνεκδότων κειμένων τῆς τουρκοκρατίας εὑρισκομένων τόσον εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅσον καὶ ἀλλοῦ. Διὰ τὰ ἐκδοθέντα ἀναφέρω προχείρως: Σ π. Λ ἄ μ π ρ ο υ, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἑλληνικῶν Κωδικῶν, ἐν Κανταβρυγίᾳ τῆς Ἀγγλίας 1893. Ε ὑ λ ο γ ί ο υ Κ ο υ ρ ί λ α, Κατάλογος τῶν Κωδικῶν τῆς Ἱερᾶς Σκήτης Κουσκοκαλυβίων κ.λ., Paris 1930. Γ ε ρ. Σ μ υ ρ ν ἄ κ η, μοναχοῦ, Τὸ Ἅγιον Ὅρος, Ἀθῆναι 1903. Ἀ ν δ ρ. Λ ι γ ν ο ὕ, Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας 1778-1832, Πειραιεὺς 1926-1932. Προηγ. Ἀ δ ρ ι α ν ο ὕ Β α τ ο π ε δ ι ν ο ὕ, Περιληπτικὸς κατάλογος ἑλληνικῶν ἐγγράφων καὶ κωδικῶν κ.λ., Ἀθῆναι 1921. Ι. Κ. Β α σ δ ρ α β ἔ λ λ η, Ἱστορικά Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Α'. Ἀρχεῖον Θεσσαλονίκης (1695-1912). Β'. Ἀρχεῖον Βεροίας - Ναουσίου (1598-1886). Γ'. Ἀρχεῖον τῆς Μονῆς Βλαττάδων (1446-1839) κ.λ.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω πηγῶν βραχέως ἀναγραφεισῶν ἐδῶ, πληθώρα ἐγγράφων ἐν πρωτοτύπῳ καὶ μεταφράσει διασώζονται εἰς τὰ ἀρχεῖα καὶ τὰς βιβλιοθήκας τῶν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, θὰ ἦτο δὲ εὐχῆς ἔργον νὰ ἐκδοθοῦν ταῦτα τμηματικῶς πρὸς ὄφελος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας. Τὸ Ἁγιώνυμον Ὅρος καθ' ἅπασαν τὴν περίοδον τῆς σκληρᾶς δουλείας προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Γένος, ἀλλὰ ὑπῆρξε καὶ κιβωτὸς συγκεντρώσεως καὶ διαφυλάξεως παντοειδῶν κειμηλίων καὶ γραπτῶν μνημείων τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως τοῦ ἔθνους. Πρέπει ταῦτα νὰ θεθοῦν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀρμοδίων καὶ εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ὥστε δημοσιεύόμενα σὺν τῇ χρονῷ νὰ γίνουσι εἰς σύμπαντα τὸν ἑλληνισμόν, διάδοχον τῆς προγονικῆς πνευματικῆς κληρονομίας, ὡς καὶ τὴν διεθνή ἐπιστήμην.

I

Ἀρχεῖον Λαύρας

Ἐρμάριον Συναῖς

(διὰ χειρὸς Ἀλεξάνδρου Λαυριώτη)

Ἐπίγραφον

Ἐπιγραφή: Μετάφρασις βακοῦφ ναμέ ἀριθ. 1 τῷ 976 σεληνιακῷ ἔτει. Ἐπίγραφον μεταφράσεως τοῦ βακοῦφ (βακιφ) ναμέ. Ἐπικυροῦ ὁ Ἐμπουσοῦτ ἐφέντης δι' ἰδίας ὑπογραφῆς τὴν γνησιότητα τοῦ περιεχομένου τοῦ βακοῦφ ναμέ. Σφραγίς τοῦ Σταμπὸλ ἐφέντη ὀνόματι Μωχάμετ υἱοῦ Σουσάμ. Τ. Σ.¹

Ἡ Νομαρχία τῆς Ρούμελης² καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Μαντεμοχωριῶν³, εἰς ἣν ὑπόκειται τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐκ μέρους τῶν προϊσταμένων τῆς Μονῆς Λαύρας Νείλου υἱοῦ Γεωργίου, Ἰγνατίου υἱοῦ Θεοδώρου καὶ Ἱερεμίου υἱοῦ Μιχαήλ καὶ μοναχῶν ὄντων ὅλων ἑκατὸν τεσσαράκοντα, ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ κτηματολόγιον⁴ των, ὡς συναδέλφων καὶ κατὰ μαρτυρίαν τῶν ἡγουμένων τοῦ μοναστηρίου Κουτλουμουσίου Ἀνανίου υἱοῦ Γεωργίου καὶ Αὐξεντίου υἱοῦ Ἐμμανουήλ, καθὼς κατωτέρω φαίνεται, διωρίσθη καὶ ἐπεκρωθή ὡς Ἐπίτροπος διὰ τὴν ὁμολογήσῃ τὸ ἐβκάφιον⁵ ὁ ἡγούμενος Θεοφάνης Γεωργίου τῆς μνημονευθείσης μονῆς Λαύρας, παρόντος καὶ τοῦ Ἐπιτρόπου τῆς αὐτῆς μονῆς ἡγουμένου Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου, ὁμολόγησεν εἰς τὸ Κριτήριον καὶ κατέθεσε τὰ ἀκόλουθα. Τὰ κτήματα τὰ ὁποῖα ἐξουσιάζομεν ὅλοι ὁμοῦ συντροφικῶς καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι κυρία ἰδιοκτησία ἡμῶν εἶναι τὰ ἑξῆς: Κύκλωθεν τοῦ μοναστηρίου καὶ ἐντὸς αὐτοῦ, ὕψηλὰ καὶ χαμηλὰ τεσσαράκοντα λέντε δωμάτια, εἰς σταῦλος, μία οἰκία μεγάλη ὀνομαζομένη Τράπεζα, ἐν δωμάτιον, μία αἴθουσα, εἰς φοῦρνος, μία ἀποθήκη, ἕτερος σταῦλος, τρεῖς βρύσσεις, ἐν πηγάδιον, τρεῖς οἰκίαι ὀνομαζόμεναι Πύργος, καὶ πλησίον τῆς ρηθείσης μονῆς εἰς τὸ νερὸν⁶ τὸ ὀνομαζόμενον Μελανά, δύο νερόμυλοι καὶ εἴκοσι στρέμματα ἀμπέλια, δύο στρέμματα κῆπος, ἐλαιῶν καὶ νεραντζῶν καὶ μία οἰκία, καὶ εἰς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται τοῦ κῆρ Ἡσαῖον, τέσσαρες οἰκίαι καὶ τεσσάρων στρεμμάτων ἀμπελος, εἰς δὲ τὸ μέρος τὸ ὀνομαζόμενον Κερασιά, τέσσαρες οἰκίαι καὶ τεσσάρων στρεμμάτων ἀμπελος καὶ εἰς τὸ μέρος τὸ ὀνομαζόμενον Πύργος Ἁγία Ἄννα, ἐνὸς καὶ ἡμίσεος στρέμματος κῆπος, ἐλαιῶν, ὃ δὲ παλαιὸς πύργος ἐν τοῖς ἀμπέλοις τοῦ Ἁγίου Παύλου διακόπτεται μὲ ἑνδεκα δωμάτια καὶ γίνεται σύνορον. Ἐπίταρχη δὲ καὶ ξηρὸς χεῖμαρρος⁷, ὅστις βαίνει μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ Ὄρους, ὃ δὲ περιλαμβανόμενος τόπος, χρησιμεύει διὰ βοσκὴν τῶν ποιμνίων. Εἰς τὴν θέσιν Μορφινοῦ ὑπάρχει πύργος ἔχων δέκα στρέμματα ἀμπέλους, εἰς τὴν ἰδίαν

1. Τὰ ἀνωτέρω προτάσσονται τοῦ κειμένου τοῦ βακουφναμέ τεθέντα παρὰ τοῦ μεταφραστοῦ.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, Ρούμελη βαλεσῆ.

3. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, σιτρικίς, τὸ βυζαντινὸν Σιδηροκαῦστια.

4. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, μουλκναμέ.

5. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, ἐβκάφ.

6. Ἐννοεῖ αὐλακα νεροῦ ἢ ρύακα.

7. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, κουρούντερέ.

δὲ θέσιν ὑπάρχει ἐπὶ νεροῦ εἰς νερόμυλος, εἰς δὲ τὴν θέσιν ὀνομαζομένη Σκίτη ὑπάρχουσι τριάκοντα ἐξ οἰκίαι, τριάκοντα ἐξ στρέμματα ἀμπέλου, χωραφίων καὶ ἐλαιῶνων καὶ εἰς μύλος, τὸ ὅποιον μέρος ὀνομάζεται Σκίτη. Τῆς εἰρημένης Σκίτης τὰ δάση διὰ ἐξέλευσιν, μέρος τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου καὶ ἕτερον μέρος Τουρλωτῆ ὀνομαζόμενον μέχρι τοῦ μεγάλου βουνοῦ, καὶ εἰς ἄλλο μέρος θάλασσα, καὶ ἄλλο μέρος ὁ ποταμὸς τοῦ Καλλινίκου καὶ λάκκος, καὶ φθάνει μέχρι τοῦ μοναστηρίου Καρακάλλου, ἔπειτα ἀνεβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ φθάνει μέχρι τῆς ὀρθῆς μαύρης πέτρας, καὶ ἀπὸ τὸ ξυλόσυρμον μέχρι τῆς θαλάσσης. Ταῦτα εἰσὶ τὰ γνωστὰ ὄρια. Ὑπάρχει δὲ καὶ δρόμος, ὅστις πηγαίνει εἰς τὸν Ἀντίθωνα καὶ φθάνει εἰς τὸν δρόμον τοῦ μοναστηρίου Ἁγίου Παύλου καὶ εἰς τὸν Μυλοπόταμον, ὑποκείμενον εἰς τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν Μαντεμοχωρίων, ἔχομεν τεσσαράκοντα στρέμματα ἀμπέλια, χωράφια, ἐλαιῶνας, νεραντζῶνα, ἀσβεστόφουρον καὶ πηγάδιον, δύο ξυλίνας γεφύρας, δύο μύλους, ὁ εἰς εἰς καλὴν κατάστασιν ὁ δὲ ἐτοιμόροπος, εἰς τόρους καὶ βουνὸν τὸ ὅποιον εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Κρεββάτα, τὸ δὲ μέρος τοῦτο ὀρίζεται ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τῶν θάλασσαν, ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸν Ἁγίον Ἡλίαν, τὸ ἀμπέλιον τῆς κολώνας, λιθσωρίαν, ἀμμουδοπέτραν, μέχρι τοῦ χειμάρρου καὶ ἀπὸ τὸν χειμάρρον μέχρι τῆς δευῆς, ὀρίζεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ἀπὸ θάλασσαν μέχρις οὗ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν χειμάρρον Ἀρτσιγιάν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος μὲ τὰ δωμάτια τοῦ Μαγουλά καὶ διὰ τοῦ χειμάρρου φθάνει εἰς τὸ βουνὸν ὀξυῶν τοῦ μοναστηρίου Φιλοθέου καὶ τῶν Ἰβήρων. Εἰς τὴν θέσιν τὴν ὀνομαζομένην Καρναὶ ἔχομεν ὀκτὼ ὀσπήτια, ἀμπέλια καὶ περιβόλια, τῶν ὀποίων τὰ ὄρια εἶναι γνωστὰ μεταξὺ τῶν κατοίκων. Εἰς τὴν θέσιν δὲ καλουμένην Πρόβλακα, ἔχομεν σιφλίκιον τὸ ὅποιον ὀνομάζεται Πύργος, ἐκεῖ δὲ ἔχομεν μίαν μεγάλην οἰκίαν, ἓνα σταῦλον, ἀχυρῶνα καὶ ἄμπελον, τὰ ὄρια δὲ αὐτοῦ τοῦ μέρους εἰσὶν ἀφ' ἐνὸς μὲν θάλασσα, ἀφ' ἑτέρου τὸ σιφλίκιον τοῦ Χιλιανδαρίου, τὸ σιφλίκιον τοῦ Ζωγράφου, καὶ τὸ σιφλίκιον τοῦ Ἁγίου Παύλου. Εἰς τὴν θέσιν ὀνομαζομένην Ὀρκίγια ἔχομεν ἐν δωμάτιον διὰ νὰ ἀλιεύωμεν ἰχθῦς ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἔχομεν δίκτυα, τὸ ἐν εἰς τὴν Πουλάκα, καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὴν ὀπίσω καὶ εἰς τὸν Ἰσθμὸν Κομίτζα ἔχομεν περιῖπον εἴκοσι στρέμματα λειβάδια καὶ εἰς τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Ὀρμούλια ὑποκείμενον εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν Μαντεμοχωρίων ἔχομεν ἐν ὀσπήτιον, ἓνα σταῦλον, ἓνα ἀχυρῶνα, μίαν ἀποθήκην καὶ ἄμπελον. Τὰ μέρη ταῦτα ὀρίζονται ἀφ' ἐνὸς μέρους ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ χωρίον Ἁγίος Δημήτριος καὶ ἀπὸ τὸ χωρίον Ὀρμούλια. Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἰς τὴν συνοικίαν Ὀδὴν Καπάν, ἔχομεν ἐν καπηλείον, ὅπερ συνορεύεται ἀφ' ἐνὸς μέρους μὲ τὸ κτῆμα τοῦ Βατοπεδίου, ἀφ' ἑτέρου μὲ τὴν οἰκίαν τοῦ Πελίτζη, καὶ ἀπὸ δύο μέρη μὲ δημόσιον δρόμον καὶ ἐντὸς τῶν κηροποιεῖον ἔχομεν ἐργαστήριον καὶ μίαν ἀλλήν Περσιώτισσαν ὀνομαζομένην, τῶν ὀποίων τὰ ὄρια εἶναι γνωστὰ μεταξὺ τῶν κατοίκων. Εἰς τὴν πόλιν τῆς σκάλας ἔχομεν οἰνοπωλεῖον καὶ μὲ τρία δωμάτια κονάκιον καὶ πλησίον εἰς τοῦ Ἁγίου Μητῶ ὀκτὼ δωμάτια μὲ Ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Μαρίνης. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σερ-

ρῶν ἔχομεν τὴν ἐκκλησίαν Ἁγιος Ἀθανάσιος μὲ δώδεκα δωμάτια καὶ εἰς μίαν αὐλὴν δέκα δωμάτια καὶ ἐβραϊκὴν οἰκίαν, εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν Δρομάς ἔχομεν οἰνοπωλεῖον μὲ τρία δωμάτια καὶ ἓνα σταῦλον, καὶ ἐκεῖ πλησίον τρία ἐργαστήρια. Εἰς τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Δοξόμον (;) ἐπαρχίας Ζίχνης, ἔχομεν τσιφλίκιον μὲ δύο δωμάτια, σταῦλον μὲ ἀχυρῶνα, μὲ ἀποθήκην καὶ δύο στρέμματα ἀμπέλου, αὐτὰ δὲ τὰ κτήματά μας συνορεύονται ἀπὸ τρία μέρη μὲ τὸ νερὸν καλούμενον Ἱστρομόνα¹ καὶ ἀπὸ ἓν μέρος μὲ τὸ ἴδιον χωρίον. Εἰς τὸ χωρίον τὸ ὀνομαζόμενον Μοστούμ (;) ὑπάρχει τσιφλίκιον μας μὲ δύο δωμάτια, μὲ ἓνα σταῦλον, καὶ μὲ ἓνα ἀχυρῶνα καὶ δύο στρέμματα ἀμπέλων, ἐπάνω δὲ εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ χωρίου διερχόμενον ἕδωρ ἔχομεν μιᾶς πέτρας μύλον, τῶν δὲ κτημάτων μας τούτων τὰ σύνορα εἶναι γνωστὰ εἰς τοὺς κατοίκους. Ἐχομεν καὶ εἰς τὰ σύνορα τοῦ χωρίου Πούπλιανη ἐπαρχίας Πραβίτσας² ἐπὶ τοῦ νεροῦ, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μορφινοῦ, τριῶν πετρῶν μύλον καὶ τούτων τὰ σύνορα εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τοὺς κατοίκους. Εἰς τὰ σύνορα τοῦ χωρίου Χάρακας ἐπαρχίας Αἰήμου, ἔχομεν τσιφλίκιον μὲ δύο δωμάτια, μὲ ἓνα σταῦλον, μὲ ἓνα ἀχυρῶνα, καὶ μὲ δύο στρέμματα ἀμπέλων, ἐπάνω δὲ εἰς τὸ νερὸν³ τοῦ τσιφλικίου καὶ μύλον μιᾶς πέτρας, τὸ μετόχιόν μας δὲ τοῦτο συνορεύεται ἀφ' ἑνὸς μέρους μὲ τὴν θάλασσαν, ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Πιγιάνη (Πιγιάνη;) καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ βουνὸν καὶ ἀπὸ τὰ ἀμπέλια μας. Ἐχομεν δὲ καὶ ἕτερον μετόχιον εἰς τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Γομάτι τῆς ἰδίας ἐπαρχίας Αἰήμου, μὲ δύο δωμάτια, μὲ ἓνα σταῦλον, μὲ ἓνα ἀχυρῶνα, καὶ δύο στρέμματα ἀμπέλου καὶ μίαν οἰκίαν, ἐπὶ δὲ τοῦ νεροῦ τοῦ τρέχοντος κάτω τοῦ εἰρημένου χωρίου, ἓνα μύλον ὅστις συνορεύεται ἀφ' ἑνὸς μὲ τὸ ἴδιον χωρίον, ἀφ' ἑτέρου μὲ τὴν θάλασσαν, καὶ μὲ τὸν λεγόμενον Ξηροχείμαρον. Ἐχομεν περὶ καὶ ἄλλο μετόχιον εἰς τὸ χωρίον λεγόμενον Κοנדιά τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας Αἰήμου, μὲ δύο δωμάτια, μὲ ἓνα σταῦλον, μὲ ἓνα ἀχυρῶνα καὶ μὲ μίαν μεγάλην οἰκίαν ὀνομαζομένην Πύργον καὶ δύο στρέμματα ἀμπέλου καὶ ἓνα ἀνεμόμυλον ὑπεράνω τοῦ ἰδίου χωρίου, ὅστις συνορεύεται ἀφ' ἑνὸς μὲ τὸ χωρίον Σεμάνδρα, καὶ μὲ τὴν θάλασσαν. Ἐχομεν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν θέσιν Βετάνιστα ὀνομαζομένην, μάνδραν καὶ ἀχυρῶνα, οὗτινος τὰ ὄρια εἰσι γνωστὰ εἰς τοὺς κατοίκους. Αἱ οἰκοδομαὶ λοιπὸν ἀπάντων τῶν ἀνωτέρω διαληφθέντων δωματίων, οἰκιῶν, ἀμπέλων, κήπων καὶ μύλων, τὰ τρέχοντα νερά, αἱ βρύσεις, ἑκατὸν ἐξήκοντα αἶγες, ἐξήκοντα βούβαλοι, τριάκοντα πέντε βόες καὶ φορβάδες μὲ ὅλα τὰ ἐπακόλουθα καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἀποσπάσαντες ἀπὸ τὰ κτήματά μας καὶ ἐπὶ ἀγαθοεργίᾳ μετατρέψαντες εἰς ἀφιερῶματα τὰς οἰκοδομὰς ταῦτας, ἀμπέλια, κήπους, μύλους καὶ ποίμνια, ἐνεχειρίσαμεν εἰς τὸν ἀνωτέρω μνημονευόμενον

1. Πρόκειται περὶ τοῦ ποταμοῦ Στρυμῶνος.

2. Ἡ σημερινὴ Ἐλευθερούπολις, τὸ παλαιὸν Πράβι, ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ πρὸς Καβάλαν.

3. Ὃπου ἀναγράφεται ἡ λέξις νερὸ πρέπει νὰ ἐννοησῶμεν αὐλακα νερομύλου.

ἐκπρόσωπόν μας Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου, ἐπὶ συμφωνία ὅμως ὅπως οὗτος ἕκαστον ἐκ τῶν ἀφιερωμάτων μας δεόντως καλλιεργῆ καὶ ἐκ τῶν εισοδημάτων ἐξοδεύῃ τόσον διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν αὐτῶν ὅσον καὶ διὰ τὴν πληρωμὴν νομίμων δικαιωμάτων, διὰ κήπων καὶ μύλων, τὰ δὲ μένοντα εισοδήματα νὰ ἐξοδεύῃ διὰ τοὺς πτωχοὺς τῆς διαληφθείσης μονῆς μας καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς τοὺς ἐν αὐτῇ κατ' ἔθιμον διαμένοντας. Ἐκ δὲ τῶν ποιμνίων τὰ μὲν ἀρσενικά νὰ πωλῆ καὶ ἐξοδεύῃ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τοὺς πτωχοὺς τῆς μονῆς καὶ τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὴν ὡς καὶ εἰς ἀναχωροῦντας πτωχοὺς, τὰ θηλυκὰ δὲ νὰ κρατῆ διὰ τὰ ἀφιέρωματα ἢ δι' ὄντινα οἱ πτωχοὶ τοῦ μοναστηρίου θελήσουν. Συνεφωνήθη προσέτι μετὰ τοῦ εἰρημένου ἐπιτρόπου Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου, ἵνα οἱ πτωχοὶ μοναχοὶ τῆς διαληφθείσης μονῆς ὧσιν ἀπλοῖ ἐπιθεωρηταὶ τοῦ ἀφιερώματος, ὃ δὲ ἐπίτροπος ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῆ τὰ ἀφιέρωματα αὐτὰ ὑπὸ ταύτας τὰς συμφωνίας.

Οὗτος ὡμολόγησεν ὅτι ἀπεδέχθη καὶ ἀφοῦ ἐπεβεβαίωσεν ἅπασαν τὴν περὶ τούτου ὁμολογίαν του, ἐπρότεινεν ὅπως ὑπὸ αὐτὰς τὰς συμφωνίας τὰ κτήματα ταῦτα ἔγιναν ἀφιέρωματα καὶ ἐδόθησαν αὐτῷ ὅμως κατὰ τὸν μέγαν Ἰμάμην τὸ ἀφιέρωμα τοῦ τόπου τῶν οἰκοδομῶν, ἀμπέλων, κήπων καὶ μύλων καὶ μάλιστα τῶν ποιμνίων δὲν ἔγιναν κτήμα. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ ἀφιέρωμα τοῦ τόπου, ὅστις εἶναι κτήμα, πλὴν δὲν ὑποστηρίζεται, πρέπει νὰ ἐπιστραφῆ ἀπὸ τὸν ἐπίτροπον καὶ νὰ γίνῃ ἰδιοκτησία αὐτοῦ. Πλὴν ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἰμάμην Γιουσούφ τὸ ἀφιέρωμα εἶναι ἀληθὲς καὶ πρέπει νὰ ὑπάρχη, καὶ κατὰ τὸν ἰμάμην Μεχμέτ ἐπειδὴ τὸ ἀφιέρωμα τῆς κινητῆς περιουσίας τοῦ μοναστηρίου εἶναι ἀληθὲς καὶ ἐδόθη εἰς τὸν ἐπίτροπον καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν θεωρεῖται ἀναγκαῖον νὰ ὑπάρχη ἐπειδὴ ὁ διαληφθεὶς ἐπίτροπος Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου ἐζήτησε δι' ἀποφάσεως νομικῆς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀφιερώματος τὸ ὅποιον ἐχορηγήθη εἰς αὐτόν, διὰ τοῦτο κατὰ τὰς γνώμας τῶν εἰρημένων νομοδιδασκάλων Ἰμάμηδων, οἷς ὁ Ὑψιστος Θεὸς γένοιτο ἴλεως, δι' ἀποφάσεως νομικῆς ἐπικυροῦται τὸ ἀφιέρωμα τοῦτο καὶ ἡ ἕπαρξις αὐτοῦ, καὶ δίδεται τὸ παρὸν τῷ εἰρημένῳ ἐπιτρόπῳ Γαβριὴλ Παπᾶ Ἰωάννου.

Ἐγραφή περὶ τὰ μέσα τοῦ Ραμαζᾶν τῷ 976 ἔτει Ὀθωμανικῷ (Ἔτος 1569 περὶ τὰ τέλη Μαρτίου).

Οἱ παρευρεθέντες μάρτυρες

Ἐγγενέστατος καὶ ἐνδοξότατος Μουσταφᾶ Τσελεπής υἱός.

Πακῆ, Τεφτέρ Ἐμίνης καὶ Ρούμελης.

Ἐπιτροπὸς Μεχμέτ Τζελεπής.

Ἐπιτροπὸς υἱός Ἀλῆ.

Ἐπιτροπὸς Τζελεπής υἱός Χασάν.

Ἐπιτροπὸς Τζελεπής υἱός Ἰλιάς.

Ἐπιτροπὸς Τσαούσης.

Σουλεϊμάν Τζελεπής υἱὸς Χουσεῖν.
 Μουσταφά Τζελεπής υἱὸς Σααδῆ.
 Μουράτ υἱὸς Ἀλάι ἐλ Ἐντίν.
 Ἰπραχίμ Κάλφα.
 Λεοβίς Τζελεπῆ υἱὸς Χατζῆ Ἀλῆ.
 Μουσταφά Τζελεπής υἱὸς Χατζῆ Ἀλῆ.
 Μουσταφά Τζελεπής υἱὸς Ἀχμέτ.
 Μουσταφά Τζελεπής υἱὸς Ἀλάι Ἐντίν.
 Ἰμπραχίμ υἱὸς Γιουσοφ.
 Χατζῆ Χασάν καὶ λοιποί.

2

Κώδ. Ια, Ι. Κ. Φ. 90 ἀριθ. 155

Ἀντίγραφον

ἐκ τῆς Ἱερῆς Μονῆς Βατοπεδίου¹ φερμανίου τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν πρὸς τοὺς κατήδες Θεσσαλονίκης, Σιδηροκάστρου, Σερρών, Δράμας, Βεροίας καὶ Πραβίου.

Ἐμα φθάσῃ ἡ ὑψηλή μου αὐτῆ διαταγή, ἔστω γνωστὸν ὅτι οἱ μοναχοὶ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους τοῦ κειμένου εἰς τὸν ὑμέτερον καζᾶν, ἐλθόντες εἰς τὴν ὑψηλήν μου Πύλην ἐξέθεσαν δι' ἀναφορᾶς των, ὅτι ἐντὸς τῶν ρηθέντων καζᾶδων ἔχομεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, ἀμπέλους, χωράφια, μύλους, ἐργαστήρια, οἰκίας, καὶ ζῶα, καὶ ὅτι εἰς τὸν Λόγγον² ἐπίσης ἔχομεν παλαιότεν μέχρι τῆς σήμερον, πύργους, αἶγας καὶ ἄλλα ἐν γένει μικρὰ καὶ μεγάλα πράγματα. Πρὸς δέ, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰς γαίας τοῦ Δημοσίου³ ἐπωλήθησαν εἰς τὰ μοναστήριά μας κτήματα καὶ ζῶα, διὰ ταῦτα πάντες ἀπὸ συμφόνου δανεισθέντες δεκατέσσαρας χιλιάδας φλωρία καὶ χρωθέντες μὲ αὐτά, ἠγοράσαμεν ἀπὸ τὸ Δημοσίον ἀντὶ δεκατεσσάρων χιλιάδων φλωρίων τὰ ρηθέντα κτήματα, χωράφια, ἀμπέλους, μύλους, μποστάνια, τσιφλίκια, ζῶα, ὅπως ταῦτα καὶ τὰ ἐκπλαί κρατοῦντα, ὄσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις ἡμῶν μοναχῶν τῶν ἐν αὐτοῖς προσερχομένων καὶ ἀπερχομένων. Τὰ κτήματα ταῦτα δὲν θὰ ἐξουσιάζονται παρ' οὐδενὸς ἐκ τῶν μοναχῶν τῶν μοναστηρίων μας ἀλλὰ θέλουν χρησιμεύει πρὸς φιλοξενίαν τῶν προσερχομένων καὶ ἀπερχομένων ἐκ τῶν μοναστηρίων, ἔσονται

1. Τὰ ἀνωτέρω προτάσσονται τοῦ κειμένου τοῦ ἀντιγράφου τοῦ φερμανίου, τεθέντα ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ.

2. Λόγγος, τουρκιστὶ Λογκόρ. Πρόκειται περὶ τῆς γνωστῆς χερσονήσου τῆς Χαλκιδικῆς, δευτέρας κατὰ σειρὰν, δηλαδὴ τῆς Σιθωνίας τὴν ὁποίαν καὶ σήμερον οἱ κάτοικοι τῆς Χαλκιδικῆς καὶ οἱ Ἁγιορεῖται ἀποκαλοῦν Λόγγον.

3. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, μερηγιέ.

δὲ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν μοναστηρίων. Πρὸς τοῦτο παρακαλοῦμεν ἵνα οἱ φορολογικοὶ ὑπάλληλοι¹ καὶ εἰσπράκτορες, οἱ βακουφτζίδες, οἱ βοϊβόδοι καὶ οἱ ἀστυνόμοι² νὰ μὴν ἐπεμβαίνουν κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὰ ρηθέντα κτήματα, ζῶα, μικρὰ καὶ μεγάλα ἡμῶν πράγματα. Ἐπίσης παρακαλοῦμεν ὅπως οἱ φορολογικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ εἰσπράκτορες, οἱ βακουφτζίδες καὶ οἱ βοϊβόδοι νὰ μὴν ἐρχονται καὶ ἐνοχλοῦν τοὺς ἄλλους μοναχοὺς μὲ πρόσχημα ὅτι ὁ δεῖνα ἀπέθανεν ἢ ἐπῆγεν εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ὅτι ἡ περιουσία του, τὰ κτήματά του, τὰ πράγματα καὶ τὰ ζῶα του ἀπωλέσθησαν ἀλλὰ πάντα ταῦτα νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν μοναστηρίων καὶ τὴν ἐξουσίαν μας κατὰ τὰς ἔκταλαι διαταγὰς τῶν παλαιῶν θανόντων σουλτάνων καὶ κατὰ τὴν ἀνὰ χεῖρας μας ἱερὰν ἀπόφασιν τοῦ ἀποθανόντος σουλτὰν Μουρὰ Χάν.

Ἐὰν λοιπὸν μᾶς δοθῇ τοιαύτη τις ὑψηλὴ διαταγὴ, τότε εἰς ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, ἀφοῦ διασκορπισθῶμεν εἰς διάφορα μέρη, καὶ ἀφοῦ προσπαθήσωμεν νὰ συνάξωμεν δι' ἑλεμμοσινῶν χρήματα, θέλομεν πληρώσει τὰς δεκατέσσαρας χιλιάδας φλωρία, τὰ ὅποια ἐδανείσθημεν, ὡσαύτως δὲ θέλομεν πληρῶνει καὶ παραδίδει καθ' ἕκαστον χρόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους κατὰ τὸν νόμον τὸν βασιλικὸν τὸ δι' ἡμᾶς ὀρισμένον χαράτζιον ἐξ ἑβδομήκοντα χιλιάδων ἀκτσέδων εἰς τὸ Βασιλικὸν Ταμεῖον. Τὰ δὲ τζιφλίκια ποῦ ἔχομεν εἰς ἄλλους τόπους ἐκτός τῶν ρηθέντων μοναστηρίων, τὰ ἡγοράσαμεν ἐναντι τριακοντα χιλιάδων ἀκτσέδων, τοῦτο δὲ τὸ ποσὸν τὸ κατεβάλομεν εἰς τὸ Δημόσιον δίδοντες τὸ δέκατον κατὰ τὸν φορολογικὸν πίνακα τοῦ βιλαετίου τὸ εἰσπραττόμενον μέσον τοῦ καντῆ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀλωνίων ἀφοῦ δὲ τὰ ὑπόλοιπα δοθῶσι κατὰ τὴν ὑψηλὴν διαταγὴν εἰς τὸ ρηθὲν ταμεῖον, τὰ μένοντα θέλουν χρησιμεύει εἰς διατροφὴν τῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις προσερχομένων καὶ ἀπερχομένων ἐντεῦθεν. Ἐὰν κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀπόφασιν δὲν μᾶς δοθῇ τοιαύτη ὑψηλὴ διαταγὴ, τότε θέλομεν ἐπιστρέφει τὰ ρηθέντα καὶ ἀφοῦ ταῦτα πωλήσωμεν καὶ ἀπέλθωμεν, θέλομεν πληρώσει τὰ φλωρία τὰ ὅποια ἐδανείσθημεν. Τούτου ἕνεκα, ἀφοῦ διασκορπισθῶμεν εἰς διάφορα μέρη, τότε τὰ μοναστήριά μας θέλουσιν ἐρημωθῆ καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι βεβαιότατον ὅτι θέλει χαθῆ τὸ ὀρισμένον χαράτζιον τὸ ὅποιον δίδομεν κατ' ἔτος. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀφοῦ μᾶς δοθῇ ἱερὸς φετφᾶς³ καὶ ἀφοῦ κατὰ τὸν φετφᾶν τοῦτον ἀποφασισθῆ ὥστε αἱ οἰκίαι, ἄμπελοι, κηποι, ἐργαστήρια, μύλοι, πρόβατα καὶ ἄλλα ζῶα, τὰ ὅποια οἱ πρότερον μοναχοὶ ἐξουσιάζουσιν ἢ ἔλαβον διὰ τίτλων ἰδιοκτησίας ἀπὸ τὸ Δημόσιον καὶ τὰ ὅποια χρησιμεύουν δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς εἰς τὰ μοναστήρια εἰσερχομένους πτωχοὺς καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας τούτους, γίνωσι ἀφιερῶματα⁴ καὶ παραδοθῶν εἰς τὸν

1. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, ἐμίν.
2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, μείντουχά.
3. Φετφᾶς σημαίνει ἱερονομικὴ γνώματευσις.
4. Τὸ τουρκικὸν κείμενον ἐβκάφ πληθυντικός τοῦ βακούφ (βακίφ).

ἐπίτροπον μετὰ τῶν εισοδημάτων αὐτῶν, τότε παρακαλοῦμεν νὰ μὴν ἐπεμβαίη τις καὶ νὰ μὴ δύνηται νὰ φέρῃ οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπὶ τῶν ρηθμισθέντων οὕτω, ἐπειδὴ δὲ οἱ ἴδιοι δὲν ἔχουσι κτήματα, διὰ ταῦτα αἰτούμεθα ὥστε τὰ χωράφια, τὰ λειβάδια, οἱ βοσκότοποι¹, οἱ πύργοι, τὰ ὁποῖα ἤδη ἔλαβον ἀπὸ τὸ Δημόσιον ἢ πρότερον ἠγόρασαν ἀπὸ τοὺς ραγιάδες, νὰ εἶναι κτήματα καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τῶν Ὀθωμανῶν, νὰ δύναται νὰ ἔχη κτήματα, ἐκεῖνα δὲ τὰ ὁποῖα ἐξουσιάζουσιν οἱ ραγιάδες δι' ἐνοικίον, ταῦτα οὕτε νὰ τὰ πωλοῦν δύναται οὕτε νὰ τὰ δίδουν εἰς ἀφιερώματα, τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο οὐδεὶς ἄλλος νὰ τὸ ἔχη πλὴν τοῦ σουλτάνου.

Διὰ ταῦτα τὰ τοιοῦτον εἶδους ἀφιερώματα τῶν ρηθέντων μοναχῶν δὲν θὰ ἔχουσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν. Πρὸς δὲ οἱ ρηθέντες μοναχοὶ ἀπήτησαν ὥστε, ἐπειδὴ ταῦτα ἐδωρήθησαν ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου καὶ ἐπειδὴ οὗτοι λαβόντες τὴν ρηθεῖσαν ἀπόφασίν μου θεωροῦν καὶ πληρῶνουν τὸ δέκατον τὸ ἐγγεγραμμένον εἰς τὸ Γενικὸν Κτηματολόγιον² διὰ τὰ λειβάδια, βοσκοτόπους καὶ πύργους εἰς τὰ ὁποῖα βόσκουν τὰ ζῶα των, οὐδεὶς νὰ ἐπεμβαίη εἰς ταῦτα καὶ ἐάν τις ἐξ αὐτῶν ἀποθάνῃ νὰ μὴ δίδουν τίτλους ιδιοκτησίας ἐπὶ τῇ αἰτία ὅτι ἔχει μεριδίον ἐπὶ τῶν ρηθέντων, ἀλλὰ τὸ μεριδίον τῶν ἀποθησκόντων νὰ μὲν εἰς τὸς ἐναπολειφθέντας καλογιγῆρος. Ἐάν λοιπὸν κατὰ ταῦτα εἶναι σωστὸν νὰ ἀποφασισθῇ τοῦτο, τότε εἶναι νόμιμον νὰ μᾶς δοθῇ ὑψηλὸν φοιμάνιον. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς παραβαίνει τὴν ὑψηλὴν διαταγὴν, διὰ ταῦτα διατάττω, ὅπως οὐδεὶς δύναται κατὰ τὸν νόμον νὰ ἐπεμβαίη.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπέμβασις αὕτη προήλθεν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, διότι ἠγόρασαν ἀπὸ τοὺς ραγιάδες τόπους καὶ τοὺς ἀφιέρωσαν εἰς τὰ μοναστήριά των καὶ ἐπειδὴ δὲν δίδουν τὸ νόμιμον δέκατον, ἀλλ' ὠρισμένον ποσὸν μικρὸν ὡς δόσιν καὶ ἐπειδὴ ὁ εἰσπράκτωρ ἐναντιοῦται εἰς τὸν ἱερὸν νόμον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπῆλθε ζημία εἰς τὰ βασιλικά δικαίωματα, διὰ ταῦτα εἶναι ἀπηγορευμένον διὰ νόμον νὰ μὴ ἐπεμβαίνον ἐφ' ἐξῆς οἱ παραβαίνοντες τὴν ὑψηλὴν μου διαταγὴν. Πρὸς δέ, ἐπειδὴ ἐξεδόθη ἱερὸς φετῶς καὶ ἐπειδὴ διὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἐδόθη ἀναφορὰ κατὰ τὸ ἔτος 966 τὴν 7ην ἡμέραν τοῦ μηνὸς Σαμπάν, διὰ ταῦτα διατάσσω, κατὰ τὸν ἱερὸν φετῶν, ὁ εἰσπράκτωρ νὰ μὴν ἐπεμβαίη ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἀπέθανε τις, ἀλλὰ νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὸν ἱερὸν φετῶν. Πρὸς δὲ παραγγέλλω ἐπίσης, μόλις φθάσῃ ἡ ὑψηλὴ μου αὕτη διαταγὴ, ἐπειδὴ οἱ ρηθέντες μοναχοὶ πληρῶνουν τὸ ὠρισμένον δι' αὐτοὺς δόσιμον τῶν ἐβδομήκοντα χιλιάδων ἀκτσέδων, κατὰ τὸν φορολογικὸν πίνακα τοῦ βιλαγετίου, καὶ ἐπειδὴ καλλιεργοῦντες τὰς γαίας πληρῶνουν τὸ δέκατον καὶ ἐπειδὴ καθ' ἕκαστον ἔτος μέσον τοῦ Ἱεροῦ Δικαστηρίου εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀλωνίσματος πληρῶνουσιν ἀκριβῶς τὰ δέκατα

1. Τὸ τουρκικὸν κείμενον γιὰ τὰ κυρίως σημαίνει ἕκτασιν ἀκαλλιέργητον εὐρισκομένην εἰς ὑψώματα καὶ χρησιμοποιομένη ὡς βοσκότοπος.

2. Τὸ τουρκικὸν κείμενον, ντεφετὲρ χακανί.

εἰς τὸ Βασιλικὸν Ταμεῖον καὶ ἐπειδὴ ἐκτελοῦν τὰς οἰκονομικὰς τῶν ὑποχρεώ-
σεις, διὰ ταῦτα διατάττω νὰ ἐνεργήσητε κατὰ τὸν πίνακα τοῦ βιλαετίου καὶ
τοὺς ἱερῶν φετφάδες, καὶ νὰ ἐμποδίσητε πάντα ἄλλο ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνεργήση
ἐναντίον. Ἐπειδὴ δὲ τινες ἐκ τῶν ἀποθανόντων δὲν ἔχουσιν ἴδιον μερίδιον ἐπὶ
τῶν ρηθέντων τόπων, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἤδη ζῶντες μοναχοὶ ἐξουσιάζουσιν αὐτοὺς
τοὺς τόπους κοινῶς πληρώνοντες τὸ ὄρισμένον δόσιμον, διὰ ταῦτα, ἐὰν οἱ εἰσ-
πράκτορες, οἱ βακουφτζίδες, οἱ βοϊβόδαι, οἱ ἀστυνόμοι, θελήσουν νὰ ἐνεργήσουν
ἐναντίον τῶν ἱερῶν νόμων, νὰ ἐπέμβωσιν εἰς τὰ ταπία τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ἀνὰ
χεῖρας των καὶ διὰ τὰ ὁποῖα καθ' ἕκαστον χρόνον πληρώνουσι τὸ ὄρισμένον
δόσιμον, καὶ εἰς τὰς οἰκίας αἱ ὁποῖαι ἔγιναν ἀφιερῶματα διὰ τοῦ Ἱεροῦ Νόμου,
εἰς τοὺς ἀμπέλους των καὶ εἰς τοὺς κήπους των καὶ εἰς τοὺς μύλους των καὶ εἰς
τὰ ἐργαστήριά των καὶ εἰς τὰς ἀποθήκας των καὶ εἰς τοὺς βόας των καὶ εἰς τὰ
πρόβατά των καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ζῶα των καὶ εἰς τοὺς ξένους τοὺς ἐρχομένους
εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὰ μοναστήριά των καὶ εἰς τοὺς ὑπηρετούντας τούτους καὶ εἰς
τοὺς εἰσπράκτορας τῶν εἰσοδημάτων των καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν ἐξόδων, νὰ τοὺς
ἐμποδίσητε. Ἀφοῦ δὲ οἱ μοναχοὶ καλλιεργήσουν τὰς γαίας των, τότε θέ-
λουσι πληρῶνει τὴν ἐποχὴν τοῦ ἄλωνίσματος τὸ δόσιμον ὡς καὶ πρότερον κατὰ
τὸν νόμον ἐπὶ τῶν παραχθέντων δημοτικῶν. Ὑμεῖς δὲ θέλετε διατάξει τοὺς
ἀνωτέρω βοϊβόδας νὰ συγκεντρῶνουν ταῦτα εἰς τὰς ἀποθήκας καὶ τοὺς εἰσπρά-
κτορας θέλετε ἀποτρέψει ἀπὸ τοῦ νὰ τοὺς ἐνοχλῶσι. Ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐναντι-
οῦνται εἰς τὴν ἱερὰν μου διαταγὴν καὶ ἐπιμένωσιν εἰς τοῦτο καὶ ὅσοι τοὺς ἐνο-
χλοῦν, τούτων τὰ ὀνόματα νὰ τὰ γράψητε καὶ νὰ τὰ ἀναφέρητε εἰς τὴν Πύλην
μου. Ἀφοῦ δὲ μελετήσητε τὴν Ἱερὰν ταύτην ἀπόφασίν μου νὰ τὴν ἐπιστρέψητε
εἰς τὰς χεῖρας των, καὶ νὰ δώσητε πίστιν εἰς τὸ ἱερὸν σύμβολόν μου.

Σεληνιακὸν ἔτος 976, Σαμπάν 13 (1560, 28 Φεβρουαρίου).

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

RÉSUMÉ

Jean Vasdravellis, Deux manuscrits turcs inédits provenant des Archives des monastères de Lavra et de Vatoπέδιον du Mont Athos.

L'auteur publie en traduction grecque deux manuscrits turcs provenant des monastères de Lavra et de Vatoπέδιον. Dans le premier, daté de 1569, sont mentionnées les propriétés des monastères qui se trouvent à la péninsule d'Athos. Le deuxième, firman du sultan Souleïman II, adressé aux juges de Thessalonique, Sidérokastro, Serres, Drama, Veroia et Pravi, donne des instructions sur le gestion des propriétés du Mont Athos.